

Creació d'un grup operatiu per a l'estudi de la recol·lecció d'aigües d'escorrentia pluvial mitjançant basses en medi natural per cultius llenyosos de secà.

Resum

El projecte de creació d'un grup operatiu per a la implementació de basses de recollida d'aigües d'escorrentia pluvials busca oferir una solució sostenible davant la sequera creixent a Catalunya. Aquestes basses permetran capturar i emmagatzemar aigua d'escorrentia superficial per utilitzar-la en el reg de cultius llenyosos de secà, com les vinyes. El projecte aborda la necessitat de garantir fonts alternatives d'aigua per mantenir la viabilitat econòmica i productiva de les explotacions agrícoles, alhora que es redueix la pressió sobre els recursos hídrics convencionals i es contribueix a la sostenibilitat mediambiental.

Objectius

1. **Analitzar el potencial de la captació d'aigües d'escorrentia pluvial mitjançant basses:** Avaluar les possibilitats d'implementació d'aquest sistema en cultius de secà dins d'un marc normatiu i tècnic, establint directrius clares de governança que facilitin la gestió col·lectiva i sostenible de l'aigua.
2. **Definir les bases per a la creació de futurs grups operatius:** Desenvolupar un marc operatiu que permeti implementar basses d'emmagatzematge d'aigües pluvials, assegurant un subministrament mínim de reg per als cultius llenyosos de secà afectats pel canvi climàtic i facilitant així la seva adaptació a les condicions climàtiques extremes.

Activitats dutes a terme

Les activitats principals del projecte per a la implementació de basses de recollida d'aigües pluvials en cultius de secà inclouen:

- **Estudi de l'estat de l'art:** Es va recopilar informació pública sobre l'ús de basses per a la captació d'aigües d'escorrentia en entorns naturals, classificant les fonts en aspectes tècnics, ambientals, econòmics, socials i legislatius. Aquesta anàlisi va servir com a base per al contacte amb els actors del sector agrícola.
- **Interlocució amb actors rellevants:** Es va contactar amb experts i entitats com l'Agència Catalana de l'Aigua, cellers i comunitats de regants per obtenir informació sobre els aspectes operatius, normatius i de gestió de les basses. La informació recollida es va estructurar per integrar-la en els documents del projecte.
- **Elaboració d'una guia tècnica:** Basant-se en l'estudi de l'estat de l'art i les entrevistes, es va crear una guia digital per a la planificació, construcció i manteniment de basses de captació d'aigües d'escorrentia, incloent-hi capítols sobre demanda d'aigua, captació, emmagatzematge i marc legal. Aquesta guia s'ha disseminat a través de jornades informatives i canals de comunicació.
- **Avaluació de la viabilitat del projecte:** Es va crear un document tècnic per planificar futurs grups operatius que validin l'ús de basses de captació com a font d'aigua per conreus llenyosos de secà, amb identificació de possibles fonts de finançament i propostes de col·laboració amb socis clau. El document proporciona un full de ruta estratègic amb temporalització i pressupost per a noves accions.
- **Accions de divulgació i comunicació:** Es va implementar un pla de comunicació per difondre el projecte i els resultats obtinguts. Aquestes activitats van incloure dos grups de treball interns per resoldre aspectes tècnics i normatius, un article de premsa i la difusió del projecte en dues jornades de difusió. En aquestes jornades, realitzada el 25 i 28 d'octubre, es va presentar la guia elaborada davant més de 65 participants del sector, amb una ponència sobre els continguts clau.

Pla de desenvolupament del projecte

El projecte recentment finalitzat de *Creació d'un grup operatiu per a l'estudi de la recollida d'aigües d'escorrentia pluvial mitjançant basses en medi natural per cultius llenyosos de secà*, ha servit per assentar les basses pel disseny de nous projectes potencials a ser presentats en les noves convocatòries de Grups Operatius. L'objectiu final ha estat realitzar una planificació estratègica per desenvolupar noves activitats per fer efectiva la implementació de basses de recollida d'aigües pluvials en zones de necessitat per falta de recursos. Aquest sistema es proposa com una font d'aigua alternativa per garantir la viabilitat futura dels conreus llenyosos de secà, incloses les vinyes, en un context de canvi climàtic que comportarà un repte d'escassetat hídrica per tot el sector.

L'objectiu d'aquest és establir una estratègia per desenvolupar basses de recollida d'aigua de pluja com a alternativa per assegurar la viabilitat dels cultius llenyosos de secà, especialment en el context del canvi climàtic. Aquesta aigua es considera essencial per als conreus de secà, com les vinyes, donada la seva vulnerabilitat a la sequera.

Context i Reptes

Es proposen les basses de recollida d'aigües pluvials com una solució per mitigar la manca d'aigua. Els principals reptes per a la seva implementació inclouen:

1. **Dimensionament i localització estratègica** per maximitzar la captació de pluja.
2. **Sistema de distribució eficient** que redueixi pèrdues d'evaporació.
3. **Manteniment periòdic** per garantir el funcionament òptim de les basses.
4. **Monitorització de la qualitat de l'aigua** per assegurar la salut dels cultius.
5. **Compliment normatiu** amb les lleis locals.
6. **Governança col·lectiva** amb comunitats de regants.

Principals Contribucions del Projecte

Aquest projecte aporta innovacions en captació i gestió d'aigua, assegurant la continuïtat de cultius de secà davant el canvi climàtic. Les basses garanteixen un subministrament estable, milloren la sostenibilitat hídrica i generen col·laboració entre agricultors, autoritats i grups d'investigació.

Proposta de Futures Accions Col·laboratives

El document planteja col·laboracions amb centres de recerca i comunitats de regants, amb un full de ruta estructurat:

- **Fase inicial (0-1 anys):** Realització d'estudis preliminars per identificar les àrees més afectades per la sequera i avaluar la viabilitat tècnica de les basses en aquestes zones. Això inclou estudis de pluviometria, dissenys inicials d'infraestructures i l'exploració de models de governança hídrica amb comunitats de regants. **Cost estimat:** 30.000 €.
- **Projectes pilot (1-3 anys):** Desenvolupament de proves pilot en zones estratègiques per validar la funcionalitat i eficiència de les basses. En aquesta fase, es monitoritzaran indicadors com la qualitat de l'aigua i l'eficiència del reg, i es formarà els agricultors per a la gestió òptima de l'aigua. També es formalitzaran comunitats de regants per aprofitar l'aigua de les basses de manera col·lectiva. **Cost estimat:** 150.000 € en total.
- **Implementació a escala real (3-5 anys):** Un cop validats els projectes pilot, es procedirà a la implementació de les basses, amb la col·laboració d'enginyeries, constructores, cellers i l'Agència Catalana de l'Aigua, entre d'altres. Es faran jornades tècniques per difondre les millors pràctiques i facilitar la transferència de coneixement a altres zones i actors interessats. **Cost estimat:** 250.000€

Resultats esperats

En aquest apartat es detallen els resultats esperats un cop finalitzada la proposta actual, que té com a objectiu preparar la futura implementació d'un Grup Operatiu d'Execució. Aquest projecte de redacció s'ha centrat en analitzar la viabilitat de crear un grup operatiu per a la recollida d'aigües d'escorrentia pluvial mitjançant basses en entorns naturals, orientades a proveir cultius llenyosos de secà.

Com s'ha mencionat anteriorment, el principal resultat del present projecte ha estat la creació d'una **guia de referència per a la implementació de basses de recollida d'aigua d'escorrentia per ser utilitzada en reg**.

Amb la implementació de basses de captació d'aigua d'escorrentia pluvial per al reg de vinyes a Catalunya, s'espera aconseguir diversos objectius clau:

1. **Mitigar els efectes de la sequera:** En un context de canvi climàtic i escassetat hídrica creixent, aquestes basses permetrien emmagatzemar aigua de pluja per utilitzar-la en períodes secs, assegurant el subministrament d'aigua necessari per a la supervivència de les vinyes, especialment aquelles de secà.
2. **Assegurar la viabilitat dels cultius de secà:** Les vinyes de secà, que actualment representen un percentatge significatiu dels cultius vitivinícoles catalans (65%), podrien mantenir la seva productivitat amb un reg de suport, ajudant a preservar la continuïtat del sector vitivinícol català.
3. **Promoure la sostenibilitat:** L'ús d'aigües pluvials és una pràctica que afavoreix la sostenibilitat hídrica, disminuint la dependència de fonts d'aigua potable i afavorint una gestió racional dels recursos naturals.
4. **Reduir l'impacte econòmic:** Garantir l'aigua per a les vinyes pot prevenir pèrdues econòmiques significatives en el sector vitivinícol, que podria veure's afectat per la sequera prolongada.
5. **Fomentar la col·laboració:** Aquestes infraestructures poden promoure una governança col·lectiva amb la participació de comunitats de regants, agricultors, enginyeries i entitats públiques com l'Agència Catalana de l'Aigua, creant un espai per a la gestió col·laborativa de l'aigua.

En conjunt, aquestes mesures busquen garantir una producció agrícola més resilient i sostenible en el llarg termini per a Catalunya, impulsant la competitivitat i sostenibilitat del sector agrícola, especialment el vitivinícol.

Lideratge i coordinació del grup operatiu

ENTITAT LIDER: Asociación Catalana para la Innovación y la Internacionalización del Sector del Agua (CWP)

E-MAIL CONTACTE LIDER (correu corporatiu): xavier.amores@cwpcat

COORDINADOR/A: Xavier Amores

E-MAIL COORDINADOR/A (correu corporatiu): comunicacio@cwpcat

Àmbit/s temàtic/s d'aplicació

☐	Sistema de producció agrària
☐	Pràctica agrària
☐	Equipament i maquinària agrària
☐	Ramaderia i benestar animal
☐	Producció vegetal i horticultura
☐	Paisatge / Gestió del territori
☐	Control de plagues i malalties
☐	Fertilització i gestió dels nutrients
☐	Gestió del sòl
☐	Recursos genètics
☐	Silvicultura
☒	Gestió de l'aigua
☒	Clima i canvi climàtic
☐	Gestió energètica
☐	Gestió de residus i subproductes
☐	Gestió de la biodiversitat i del medi natural
☐	Qualitat alimentària / processament i nutrició
☐	Cadena de subministrament, màrqueting i consum

- ☐ Competitivitat i diversificació agrària i forestal
- ☐ General

Contribució del projecte a les estratègies de la Unió

- ☐ Assolir la neutralitat climàtica
- ☐ Disminuir l'ús global i el risc del plaguicides químics
- ☐ Fomentar l'agricultura ecològica i/o l'aqüicultura ecològica
- ☐ Reduir l'ús d'antimicrobians en animals de granja i en l'aqüicultura
- ☐ Reduir les pèrdues de nutrients i l'ús de fertilitzants, mantenint simultàniament la fertilitat del sòl
- ☒ Millorar la gestió dels recursos naturals utilitzats en l'agricultura, com l'aigua, el sòl i l'aire
- ☐ Protegir i/o restaurar la biodiversitat i els serveis ecosistèmics en els sistemes agrícoles i forestals
- ☐ Restituir la superfície agrària constituïda per elements paisatgístics de gran diversitat
- ☐ Facilitar l'accés a internet de banda ampla ràpida en les zones rurals
- ☐ Millorar el benestar dels animals
- ☐ Fomentar la forestació i la reforestació respectuoses amb la biodiversitat

Àmbit/s territorial/s d'aplicació

PROVINCIA/ES	COMARCA/QUES
Barcelona	Alt Penedès
Barcelona	Anoia
Barcelona	Bages
Barcelona	Baix Llobregat
Barcelona	Barcelonès
Barcelona	Berguedà
Barcelona	Garraf
Barcelona	Maresme
Barcelona	Moianès
Barcelona	Osona
Barcelona	Vallès Occidental
Barcelona	Vallès Oriental
Girona	Alt Empordà
Girona	Baix Empordà
Girona	Garrotxa
Girona	Selva
Girona	Cerdanya*
Girona	Gironès
Girona	Pla de l'Estany
Girona	Ripollès
Lleida	Alta Ribagorça
Lleida	Garrigues
Lleida	Noguera
Lleida	Pallars Jussà
Lleida	Pallars Sobirà
Lleida	Pla d'Urgell
Lleida	Segarra

Lleida	Segrià
Lleida	Solsonès
Lleida	Urgell
Lleida	Val d'Aran
Lleida	Cerdanya*
Tarragona	Alt Camp
Tarragona	Baix Camp
Tarragona	Baix Ebre
Tarragona	Baix Penedès
Tarragona	Conca de Barberà
Tarragona	Montsià
Tarragona	Priorat
Tarragona	Ribera d'Ebre
Tarragona	Tarragonès
Tarragona	Terra Alta

Difusió del projecte (publicacions, jornades, multimèdia, pàgina web...)

L'objectiu del pla de divulgació / comunicació del projecte ha estat garantir la màxima difusió de la preparació del grup operatiu i la transferibilitat dels coneixements dels seus resultats, així com garantir la interlocució amb els actors rellevants. Aquest pla, que ha recollit les estratègies i accions dissenyades ha permès complir amb els objectius esperats.

Pàgina web del CWP

La fitxa del projecte es va deixar a la disposició del públic general (tant especialitzat o stakeholders com a nivell la ciutadania en general). Aquesta fitxa del projecte va estar disponible al llarg de tot el període d'execució i justificació del projecte, i es mantindrà després de la justificació de per maximitzar els esforços de disseminació.

Enllaç: <https://cwp.cat/projectes/creacio-dun-grup-operatiu-per-a-lestudi-de-la-recolleccio-daigues-descorrentia-pluvial-mitjanant-basses-en-medi-natural-per-cultius-llenyosos-de-seca/>

Notícies web del CWP

Enllaç 1: <https://cwp.cat/noticies/el-cwp-impulsa-un-nou-projecte-per-avaluar-lus-de-basses-pel-reg-de-cultius-llenyosos/>

Enllaç 2: <https://cwp.cat/noticies/es-celebra-la-jornada-aigua-vinya-i-celler-que-aborda-els-reptes-de-la-gestio-de-laigua-al-sector-vitivinicola/>

Notícies en canals externs:

Enllaç 1: <https://www.iagua.es/noticias/catalan-water-partnership/cwp-impulsa-nuevo-proyecto-evaluar-uso-ballas-riego-cultivos>

Enllaç 2: <https://www.industriambiente.com/noticias/20240917/proyecto-balsas-riego-cultivos-cwp>

Newsletters del CWP:

Enllaç 10/10/24: <https://mailchi.mp/bad188cbd8d4/cwp-6743191>

Enllaç 30/10/24: <https://mailchi.mp/cwp/newsletter-resum-10141081?e=6411c63837>

Esdeveniment:

Títol de la Jornada: *Jornada aigua, vinya i celler. De la captació a l'eficiència.*

Data / Lloc: 25 d'octubre, Vilafranca del Penedès (Centre Àgora)

Més de 65 participants

Enllaç: <https://innovi.cat/esdeveniments/joranda-vinya-cellers-i-aigua/>

Gravació de la Jornada: <https://www.youtube.com/watch?v=fJfNbd6mkS0>.

Títol de la Jornada: *L'aigua i la vinya: tècniques d'adaptació al canvi climàtic i estratègies de captació*

Data / Lloc: 28 d'octubre, Celler Mas Llunes

Enllaç: <https://www.innovi.cat/eventos/laigua-i-la-vinya-tecniques-dadaptacio-al-canvi-climatic-i-estrategies-de-captacio/>

Xarxes socials, X:

Enllaç 1: <https://x.com/CatalanWaterP/status/1845772820258697240>

Enllaç 2: <https://x.com/CatalanWaterP/status/1836007202018009407>

Enllaç 3: <https://x.com/CatalanWaterP/status/1848370146647093321>

Xarxes socials, LinkedIn:

Enllaç 1: <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7241772890486910977/>

Enllaç 2: <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7251538413147881472/>

Enllaç 3: <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7251538413147881472/>

Altra informació del projecte

DATES DEL PROJECTE	PRESSUPOST APROVAT
Data d'inici (mes-any): gener 2024	Pressupost total: 18.634,50 €
Data final (mes-any): octubre 2024	Finançament DARPA: 8.497,33€
Estat actual: Executat	Finançament UE: 6.410,27€
	Finançament propi: 3.726,90€

Amb el finançament de:

Ordre ACC/253/2023, de 15 de novembre, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts per a la preparació i execució de projectes de grups operatius de l'Associació Europea per a la Innovació en matèria de productivitat i sostenibilitat agrícoles en el marc del PEPAC 2023-2027, i Resolució ACC/4074/2023, de 22 de novembre, per la qual es convoquen els corresponents a 2023

Actuació del Pla estratègic de la PAC 2023-2027 cofinançada per:

Cofinançat per
la Unió Europea

Generalitat
de Catalunya